

ИЗ ТКАЧКЕ ТЕРМИНОЛОГИЈЕ ВЕЛИКОГ БЛАШКА КОД БАЊАЛУКЕ

Овај рад представља рјечник лексема из области ткачке терминологије забиљежених у говору Великог Блашка код Бањалуке. У српској дијалекатској лексикографији нису забиљежени радови са овом темом из овог краја.

Кључне ријечи: лексика, дијалектологија, ткачка терминологија, источно-херцеговачки дијалекат.

Увод

У овом раду представљена је ткачка лексика села Великог Блашка, које је смјештено на брежуљкастом земљишту петнаестак километара сјевероисточно од Бањалуке. Становници овог жупског краја већином су Срби православне вјероисповијести. Како у прошлости, тако и данас, Блашчани углавном живе од пољопривреде. Земљорадња и сточарство, раније на примитивном нивоу, данас су модернизовани. Док оруђа традиционалног начина привређивања чаме у подрумима и на таванима, лексика која их оживљава чува се у сјећању најстаријих становника овога краја. Овим радом покушавамо да допринесемо настојањима дијалекатске лексикографије да сјећање преточи у памћење.

До сада је објављено неколико радова и студија о лексици овог краја, али ткачка терминологија њима није обухваћена (Савић 1998, Црњак 2006, Црњак 2007, Црњак 2009). Грађа за рад прикупљена је у разговорима са информаторима. Питања су била општег карактера (нпр. Како се ткало, од чега и како сте правили одјећу?), а за одређене информације и конкретна: „од значења ка лексеми“ (нпр. Како се зове остатак основе који на крају отпадне?) и, рјеђе, „од лексеме ка значењу“ (нпр. Шта је матовило?). У прикупљању материјала и формулисању питања коришћена је и књига *Ткачка лексика југоисточне Србије* (Марковић 2006).

Основни задатак рада била је израда рјечника који обухвата: називе за разбој и дијелове разбоја, називе неких радњи у вези са ткањем, називе производа ткања, те називе помагала и мјера који се при ткању користе. Рјечник садржи 257 лексема.

Рјечник

àвтика ж 'апта, биљка помоћу које се бојила пређа, *Sambucus ebelus* из ф. *Sargifoliaceae*'. – Мòгла се кўват и àвтика, од àвтикē бóб"це. Дòбијē се тáмноплáвкaстá бòја.

àршин -йна м 'стара мјера за дужину, између 65 и 75 цм'.

башлија ж 'украсна игла прибадача'. – Башлија је игла са гладшем. – Бòшча се кòпчáла иглицòм, башлијòм.

бèз бèза м (мн. бèзов", Г бèзòвá) 'фино ткано платно'. – Ткàла сом жèнама бèзове.

Изр. б"јèли ч 'избијèсно, небојено фино ткано платно'; брдо за ч в. брдо.

бијèл -а -о 'боја материјала'. – Од кòноплē сйвкaсто, лán је нèшто бјèльи, а пàмук је чйсто б"јèли.

б"јèли бèз в. без.

биљ (мн. бйљев")/ биљац биљца/ б"јèљ м (мн. б"јèљев") 'ткани, дебео покривач од вуне'. – Йстò смо прèл, па смо ткàл од овáцá, звàл се бйљев, йстò прèл. – Причaл су, покривало се бйљцом. Бјèљ се зòвè, биљац. – Прије је бйло: ткàј бјèљ да се пòкривá, а сàдá прáви се јòрган.

Изр. брдо за б"јèљове и йлиме в. брдо.

бòја ж 'материја која служи за бојење', в. фарба. – И òгүлймо кòрè од јòш"кè. И тò скү"амо и туде òфáрбал, с тйјèм мјесто бòјè. Нйје бйло ни оне бòјè, ни фáрбè.

бојáција м 'занатлија који се бави бојењем тканина'. – Òднесèм код бојáц"јè да òбоји.

бòј"т[и] -йм несвр. 'премазивати бојом, потапати у боју', в. фарбати.

бòшча ж 'велика ткана марама коју су жене носиле на глави'. – Бàба Зòрка је нòс"ла бòшчу на глáv". Бòшча је бйла у трòугао.

брд"ло с (Г мн. брдйла) 'дио разбоја на коме је учвршћено брдо'. – Ђè ймá брдо, ймá и брд"ло.

брдо с (мн. брда, Г брдá) 'дио ткачког разбоја кроз који се провлаче нити основе; састоји се из вертикално постављених зубаца учвршћених летвицама'. – Вйшè врсти брдá ймáш према врсти прèћè ил ткйва. Бèз и бјèљ се нè могу ткàт" йстйм брдом. Ако ткáш тáњè, брда бүүдү гүшћá, и рèћá кад је дèбљè...

Изр. гүстò ~ 'брдо са густим зушцима'; р"јèткò ~ 'брдо са ријетким зушцима'.

Врсте брда према намјени: ~ за бèз, ~ за пòњаве, ~ за б"јèљове и йлиме.

вáльáнò плáтно 'платно обрађено ваљањем'. – Бйл" су сирòт"ња, нйс прáв"л òћèћè од вáльáнòг плáтна.

вáльат[и] вáльáм несвр. 'притискајући ваљком збијати сукно', гл. им. -áње.

вѣл^нкѡ врат^нло в. вратило.

вѣрт^нун/ фѣрт^нун -уна м 'одјевни предмет који се при раду припасује поврх одјеће ради заштите од прљавштине', уш. прегача. – Припашѣм вѣрт^нун... фѣрт^нун кад развѣјам пѣту.

вѣтл^нћ м дем. од вито. – Вѣтл^нћ – њсто направѣт од дрѣвета.

вѣтѡ вѣтла м (мн. вѣтлов^н) 'направа за намотавање предива'. – Вѣтѡ је слѣжиѡ за намотавање прѣдива. – Прѣло се на вѣтѡ да б било дебѣло ко мѣли прѣст.

влѣс м 'танка, дужа влат вуне'. За ѡснову мѡра бѣти прѣвѣ влѣс. Влѣс се дѡб^нје гребѣнај^нућ, па се извѣку нѣјдѣжѣ влѣси. А пѡтка мѡже бѣти и од кѣчѣнѣ и од лѡш^нјѣг влѣкна.

влѣчара ж 'машина за влачење, чешљање вуне, кудјеље, лана'. – Ако ѣмамо кѣд, однесѣмо вѣну на влѣчару, да се тѣмо влѣчѣ.

влѣч^нт[и] влѣчѣм несвр. 'гребенати, чешљати кудјељу, лан, вуну', гл. им. -ѣње. – В. влѣчара.

врат^нло с (мн. врат^нла) 'дрвени ваљак на разбоју на који се намотава основа или изаткани дио'. – Однесѣм и ѡснужѣ и нѣвјѣ се на... вратло је звѣло се, што се на онѡ нѣвѣјѣ. – Умала је (натра) вратло, брѣдо и нѣте.

Изр. задњѣ вѣл^нкѡ ~ 'дио разбоја на који се намотава основа'; прѣдњѣ/ мѣлѡ ~ 'дио разбоја на који се намотава ткање'. – Прѣдњѣ врат^нло мѡра бѣт^н кроз средину прѡрезѣно, фѣлцовѣно, да мѡже прѡћ ѡтканѡ плѣтно.

вратѣлце с дем. од вратило. Око вратѣлца се омѡтѣ прѣђѣ.

вретѣно с (Г мн. вретѣнѣ) 'дрвен обао штапић (на крајевима шиљаст, а по средини дебљи) на који се при предењу намотава пређѣ'. – У рѣци дрђжи вретѣно и намѡтѣвѣ прѣђѣ.

вѣна ж 'ошипано овчије крзно; нит добијена од оваца'. – Опрѣдем (кѣђељу вѣнѣ) и ѡндѣр смѡтам л^нјѣпо и нѣкадѣ оперѣм ѡпѣ ако је жѣта вѣна.

вѣненѣ -ѣ -ѡ 'који је од вуне'. – Оплѣла сам вѣненѣ прѣглѣвке.

гѣће гѣћѣ ж мн. 'хлаче, чакшире'. – А да га Бѡг сѣчѣвѣ... краткѣ гѣћѣ и дѣгачкѣ кѡпрѣвѣ.

глѡт глѡта м густо ткана памучна тканина црне боје'. – Уно глѡта на дну ормѣна.

гребѣнат[и] -ѣм несвр. 'чешљати гребенима (вуну, кудјељу)', гл. им. -ѣње. – В. гребени.

грѣбен^н м мн. 'справа с гвозденим зупцима којом се гребена, чешља вуна, конопља, кудјеља, лан'. – Па грѣбен су бѣли ѣстѡ направѣти, као о дрѣвета, ил о нѣкѡга рѡга... Па направѣти зѣнци и тѣ стѣвѣти. С тѣјѣм је грѣбенѣто.

грѣдњѣча ж 'ткана крпа кроз коју се циједи сурутка из сира да би се направиле груде', в. замѡтача. – Стѣвѣм сѣр у грѣдњѣчу да се ѣсц^нјѣдѣ.

гѣжва ж мали смѡтуљак потке намотан на дијелу шаке'. – Прѣдѣиво се мѡтѣ у гѣжву кад се ткѣ ѣѣлим.

гужвица ж дем. од гужва. – Гужвице се направѣ и такѣ дѣбѣвѣаш шарѣ.
гѹнь гѹња м в. кожун. – Мѣне од зѣмѣ чѹвѣ овај гѹнь.
гѹстѣ брѣдо в. брѣдо.

догребѣнат[и] -ам свр. 'завршити гребенање'. – Дѣгребенѣла сам оно
лѣна што м је ѡстало од јѹчѣ.

доснѣват[и] дѣснѹјѣм свр. 'у ткању свршити основу, основати до краја'.
– Сѣчекѣј док дѣснѹјѣм, ѡнда ћу т помѡћ.

дѣткат[и] -ам свр. 'довршити ткање'. – Дѣткала сам оне Мѣр"нѣ крпарѣ.

дѣткѣват[и] дѣткѣвѣм несвр. 'према дѣткати', гл. им. -ѣње. – Стѣлно
дѣткѣвѣм, а нѣкѣко да дѣткѣм.

дрѹга ж справа за предење и препредање'. – Имѣ колице на дну дрѹгѣ,
да отѣжавѣ, да дрѣжѣ равнѣтѣжу.

ѣксѣр м (Г мн. ѣксѣрѣ) дрвен или гвозден клин, чаваѡ'. – Ў руп"цу се
стѣвѣ ѣксѣр ил нѣкѣ чѣв"ја.

жѣца ж (Г мн. жѣцѣ) 'једна нит'. – Пѹкнѣ жѣца, мѣрѣаш жѣцу навѣзат.

зѣднѣ врѣт"ло в. врѣтило.

зѣднѣ сапѣњачѣ в. сапѣњача.

замѣтача ж в. грудњача. – Сѣр се стѣвѣ у замѣтачу.

зѣткѣват[и] зѣткѣвѣм несвр. 'завршити ткање'.

зѣбѣјат[и] зѣбѣјѣм несвр. 'сабијати при ткању', гл. им. -ѣње. – В. зупци.

зѣднѣк м 'ткана или везена украсна тканина на зиду поред кревета', в.
срѣада. – Закач зѣднѣк изнад крѣвета!

з"јѣв м 'отвор кроз основу (на разбоју) кроз који пролијеће чунак с
потком'. – Кроз з"јѣв прѣд"јѣће чѹнак. Дѣбар з"јѣв је шѣрѣ, а лѣш – ѹзак.
Знѣѡ је ко ѹћѣ кѣд ткалѣ, благѣсѣлат – овѣл"кѣ ти з"јѣв бѣѡ – и рѹкама
рѣширѣ.

зѹщ" зѹбацѣ м мн. 'дијелови брѣда'. – Па направѣти зѹщ" и тѹ стѣвѣт...
Зѹщ" зѣбѣјѣју ткѣво.

зѹбѹн -ѹна м врѣта капута, диѡ мушке и женске горње ѡдјеће од сукна
разне дужине, с кратким рукавима или без рукава'. – Мѣја бѣба је нѣсла
дѹгачки ткѣнѣ зѹбѹн.

ивѣрат[и] -ам несвр. 'правити шарѣ, мотивѣ на тканини која се тка'.
– Ыверѣнѣ пѣњавѣ су шарѣнце. Кѣжѣ: ивѣрѣ пѣњавѣ, прѣвѣ шарѣ на
пѣњавама.

ѣгла ж (Г мн. игѣлѣ) 'игла'. – Кроз ц"јѣв ѣдѣ ѣгла од чѣличнѣ жѣцѣ, да
се не сѣвијѣ.

изѣткат[и] -ам/ ѣсткат[и] -ам свр. 'завршити ткање, ткајући начинити
што'. – Кѣлкѣ сом јѣ пѣњѣвѣ ѣзаткѣла.

изб^нјел[и]т[и] изб^нјел̄им свр. 'учинити бијелу пређу или тканину још бјѐљом'. – В. луг.

йспрест[и] -ёдем свр. 'израдити, добити нити предењем'. – Йспрела сам ђн̄о прѐд̄иво.

йсткат[и] -ām свр. в. изаткати.

ишчешљат[и] -ām свр. 'прочешљати вуну раздвајајући је на нити'. – Ја ишчешљам (вуну) рѹкама, па опрѐдем и плѐтѐм. Куђѐља је йшчешљан̄а вѹна.

јѐлек м дио народне мушке и женске одјеће без рукава украшен везом'. – Јѐлек је нѐсло и мѹшко и жѐнско.

јѐрган м нов. 'креветски покривач напуњен памуком или вуном и прошивен'. – Направ̄и се јѐрган и мѐтнѐ се вѹна и то је тѐпло и дѐбро...

јѐш^нка ж бот. 'јоха, биљка од чије коре се добијала течност у којој се фарбало'. – Гулла се кѐра од јѐш^нкѐ, кѹвала у вѐд^н, па кад се дѐбро йскува, онда се пѐтоп̄и прѐђа. Бѹдѐ наранѐста. Од јѐш^нкѐ се бѐја није такѐ брзо испирала искувавањем.

канчѐл^нћ м количина онога што је било намотано преко лакта'.

канчѐо канчѐла м (Г мн. канчѐла) 'количина онога (вуне, вунице и сл.) што је скинуто са мотовила (в.) или раширених руку на које је било намотано. – Скй^н ми овај канчѐо с рѹкѹ!

клѹко с конац, пређа и сл. намотани у смотак лоптаста облика, који се може одмотавати само у једној нити', уп. пршуља. – Йспаде јѐј клѹко из рѹкѐ.

клѹп^нца ж 'дио разбоја у предњем дијелу, на којем се сједи' (уп. полица). – На клѹп^нц^н ткаља сјѐд̄и.

клѹчић м дем. од клуко. – Йм̄ам клѹч^нћ црвенѐ вунице.

кѐжѹн -уна/ кѐжѹр -ура м 'најчешће кратак капут без рукава, направљен од овчјих кожа (с руном с унутрашње стране)', в. гуњ. – Мбрам ђбућ кѐжѹн, ладно је. – Кѐжѹн је ранијѐ зв̄ат кѐжѹр.

кѐл^нјер -ѐра м 'крагна. – Бй̄о је вѐжени кѐл^нјер на кѐшуљи.

кѐнац кѐнца м 'танка испредена нит'. – И ст̄ав̄и се вилѐан вѐдѐ и преко вѐдѐ, овај, крај кѐнца, чѐг̄а ђћеш.

кѐнопља ж 'биљка Цанабис сатива'. – ѐнд̄а чѹп̄ај ђнѐ кѐноплѐ, нѐс ѹ воду, кйсели, тѹѐај...

кѐнопл^нца ж 'платно од коноплѐ'. – Кѐнопл^нца је платно од кѐноплѐ, од лана је ланенѐ.

кѐнчић м дем. од конац. – Йм̄аш кѐнчић на блѹз^н.

кѐприва ж (Г мн. кѐприв̄а) 'биљка помоћу које се бојила пређа, бот. Уртица из ф. Уртицасеае'. – И кѐприве кад би потѐп̄јѐ, дѐб^нјѐ се зеленкаста бѐја.

кѐцкастѐ ткање – В. ткати.

кѐш(у)ља ж 1. 'дио одјеће за горњи дио тијела'. – Тканѐ кѐшуље,

вѣжен̄и рука̄ви у мушка и нис прса вѣжен̄о у мушка. 2. 'дио женске одјећ е који покрива већи дио тијела'. – А жѣнскѣ су нѣсле йстѣ ткѣнѣ кѣшлѣ до зѣмлѣ.

кошѹлак -ља м 'дио женске народне ношње (попут кошуље) за горњи дио тијела'. – Жѣне су гѣре нѣсле кошѹлке.

крѣј крѣја м (мн. крѣјев̄, Г крѣјѣвѣ) 'нит конца, вунице и сл.'. – Вѣжѣ нѣ мене црвени крѣј (вунице), а ѣнѣј жѹтѣ на шѣпак.

крѣпа ж 'комад, одрезак какве тканине'. – В. крѣпара.

крѣпара ж 'простирка саткана од старих тканина исјечених на траке'. – Ткѣл смо и крѣпаре звѣнѣ. За пѣтку уз"мал" йсјѣцѣнѣ крѣпе.

кѹђеља ж 1. 'конопљина или ланена влаканца припремљена за предење'. – И јѣ прѣдем јѣдну вѣл"кѹ бјѣлѹ кѹђељу вѹнѣ. 2. 'грубо влакно као отпаци при преради конопље, кучине'. – Бѣц ту кѹђељу!

кѹђељ"ца ж дем. од кѹђеља.

кучѣнара ж 'простирка откана од кучина'. – Од кѹчѣнѣ сом ткѣла кучѣнаре.

кѹч"не кѹчѣнѣ ж мн. 'грубо, сирово, необрађено влакно као остаци при преради конопље и лана'. – Ил" прѣдемо: прѣле се прѣје ѣнѣ звѣнѣ кѹч"не.

лѣд"ца/ лѣд"ца ж комад отканог платна'. – Ытѣј ми лѣд"цу пѣнавѣ.

лѣн лѣна м јѣдногодишња зѣласта биљка с влакнастим стаблом'. – В. конопљѣца.

лѣнен -а -о 'који је од лана'. – В. конопљѣца.

лѣче лѣчѣ ж мн. доњи дио мушког (у новије вријеме и женског) одијела, панталоне'. – Ткѣла сом, вѣш нѹтрањи, и йстѣ дјѣц сом ткѣла лѣче и капѹте.

лѹг лѹга м 'пепео, користио се за прављење лукшије (в.)'. – Кад би жѣли"ѣ да йзб"јѣлиш бѣз, стѣвлѣн је лѹг и у лѹкшиј" су откувѣвал" да дѣб"јѹ бјѣлѹ бѣју.

лѹкши(ј)а ж 'вода у којој је куван луг, користила се за избјѣљивање пређе или тканине'. – Ынѣ пѣсл"јѣ, мѣраш га кѹ"ат, ѣнѹ прѣђу у лѹкшији, па да се ѹб"јѣли.

мѣвез м 'тканина црвене боје'. – На вр бѣшчѣ је бјѣли кѣмѣд ткѣн"нѣ, а ѣстѣлѣ је мѣвез. – Гѣре по врѹ б"јѣло, а пѣ дну црвени мѣвез.

мѣлѣ врат"ло в. вратило.

матрѣјѣл матријѣла м 'тканина. – Ыйлим је ткѣт ѣд вунѣ, а пѣнавѣ су ткѣне од рѣзних матријѣла, са рѣзним рѹжама.

матѣв"ло/ мотѣв"ло с 'дрвена направа, дужине од јѣдног метра, са јѣдним рачвастим дијелом и другим у облику слова Т, за намотавање предива'. – Прѣђу намѣтѣмо на матѣвло. – Мотѣвло је дугѣчко јѣдан мѣтер.

мѐтар мѐтра/ мѐтер мѐтера м 'јединица за мјерење дужине'. – Тај стò није дѹжи од мѐтар и двѐст.

мòсѹр м 'дрвена цијев за намотавање пређе, конца и сл., калем'. – Нàмотāла сам кòнац на мòсѹр.

мòтат[и] -ām (трп. прид. мòтāн) несвр. 'обавијати око нечега (конац, предиво и сл.), намотавати'.

мѹстра ж 'шара, узорак мотива који се преноси на ткање', в. почетак. – Дòб"јеш од некога мѹстру кòл"кò жицā фàтāш.

мѹтап -āпа м 'коњски покровац'. – Скйно је мѹтап с кòња и стāвићò прекò себе.

навѹјат[и] навѹјам несвр. и уч. према навити. – Однесѐм и òснѹјѐ и нàв"јѐ се на... вратло је звāло се, што се нà онò навѹјā.

нàв"т[и] нàв"јѐм свр. 'намотати основу на вратило'. – В. навѹјати.

намотāват[и] -òтāвāм несвр. и уч. према намотати. – Намòтāвāм вѹну нà клуко.

намòтат[и] -ām свр. 'направити мотајући; обавити (око чега)'. – В. матовило.

нàтра ж (Г мн. нàтāрā/ нàтрī) 'направа за ткање' (в. разбој, стан и тара). – Нѐ вјерујѐм да ймā йко ù нашòм сѐлу стѹпу и ову, нàтра ймā, ймā нàтāрā, ймā, мòгло б се нàтрī нāћ...

нашѹват[и] нашѹвāм несвр. према нашити. Нàшѹвā се ширйна.

нàш"т[и] нàш"јѐм свр. 'додати пришивајући'. – Нàшѹвā се ширйна.

нйтāлка ж в. нитњача. – Дāј ми нйтāлку да нйтīm нйте.

нйти ж мн. 'на растојању око 10 цм између четири летвице (в. цијепци за ните) унакрсно уплетене кончане нити (кроз које се провлачи основа – одређени број у доњи, а други у горњи дио нита). – Она је зñала ткāт и ù неквā чѐтрī нита...

Изр. ц"јѐпци за ните в. цијепци.

нйт[ити -йм несвр. 'правити нити на нитњачи'. – Ја сам й(х) нйтла кòл-ко òћеш.

нйтњача ж 'дрвена даска са зашиљеним крајем, помоћу које се праве нити'. – Нйти се нйтѐ на нитњачи.

обāшив м 'руб тканине обашивен другом тканином'. – Л"јѐпо с урāдла обāшив.

обаши́ват[и] оба̀ши́вам несвр. и уч. према обашити, гл. им. -ање.

оба̀ш"т[и] оба̀ш"јем свр. 'направити обашив'. – Оба̀шла сам дѣку.

обдо̀ит[и] обдо̀им свр. 'премазати бојом, натопити бојом', в. фарба.

огрѣ́бат[и] -бѣм свр. в. огребенати. – Ку̀ђељу огрѣ́бѣм на грѣбене.

огрѣ́бѣнат[и] -а̄м свр. 'завршити грѣбенање'. – Кад огрѣ́бѣна̄м лан, онда прѣдем.

о̀прест[и] -ѣдем свр. 'завршити предење', в. спрести. – О̀нда, на пресл"цу сам прѣла, и кад о̀прѣдем, онда ф̄ино о̀перѣм...

оса̀ћикат[и] -а̄м свр. 'обојити саћиком (в.)'.

основа ж 'уздужне нити кроз које се проткива потка при ткању'. – Основа се зовѣ прѣђа која се сну̀је и намодта̀ва са сновач"цѣ на вратло и у̀влач̄и се у ните и бр̀до.

осно̀ват[и] осну̀јем свр. 'завршити са прављењем основе'.

о̀ткат[и] о̀тка̄м свр. 'завршити ткање, изаткати'. – И о̀нда о̀тка̄ш и то се по̀крој̄и.

о̀фа̀рбат[и] -а̄м свр. 'превући фарбом, обојити'. – Прѣђа се о̀фа̀рба у цр̀ну боју ил како је же́лӣо боју.

очѣ̀шлат[и] -а̄м свр. 1. 'чешљањем дотјерати, довести у ред, уредити (косу, вуну и сл.)'. 2. 'огребенати'. – Очѣ̀шла̄м, па о̀прѣдем и плѣтѣм.

оши́шат[и] о̀шиша̄м свр. 'скинути руно са овце'. – Ми йма̀мо о̀вце. Па ўзмѣмо ма̀казе, о̀шиша̀мо у прд̀љеће...

па̀мук м 'памучна влакна од којих се праве текстилни предмети'. – Од ла̀на ил па̀мука прав̀лене су ко̀шуље, јер су најмѣкшӣ.

памучни, -а, -о 'који је од памука'.

па̀нтлика ж 'уска трака тканине која се употребљава као украс, да се нешто веже или причврсти и сл., врста'. – Не мо̀гу одвѣзат па̀нтлике од верту̀на.

па̀смо с (Г мн. па̀сама̄) 'тридесет нити, мјера за ширину основе'. – Чѣтри па̀сма је јѣдан мѣтар. Јѣдно па̀смо је од триѣст жи́ца. Ко̀лкѣ па̀сама̄ о̀ш? У дѣвет па̀сама̄, од пѣт па̀сама̄? Ове мо̀је по̀наве су у се́дам па̀сама̄.

пѣ́даљ -дља м 'мјера за дужину, размак од врха малог прста до врха палца одраслог човјека'. – В. подланица.

пѣ̀рна ж велика ткана навлака напуњена перјем, којом се покрива', в. перјаница. – Ак ти је зи́ма, по̀криј̄ се пѣ̀рнѣм.

перјан^нца ж в. перина. – Перјанца је лăкшă, а тòплија од јòргана.

пèруш^нна ж комушина. – Била је пèрушна у стрòжама.

пèшкѝр -ира м 'ручник, убрус'. – Он̄ је òкићен са два ткăнă пешкѝра...

пѝпљив, -а, -о 'оно што је веома тешко за рад и споро одмиче'. – Кад је пѝпљиво, нè мош ура̀дт, спòро је.

плàта ж 'плахта, креветски чаршав', в. ђашап. – Двије стрòже, пèрушна, плàта вèженă, ја̀стуци вèженӣ.

повéзат[и] пòвèжѝм свр. 'завезати нити основе по завршетку ткања'.

повèзача ж в. поврзача. – Тèпсију с пѝтòм стàвѝш у повèзачу и òднесѝш рãдницма нà њиву.

пòвјесмо с 'свежањ вуне, кудјелје или лана који се веже око преслице'. – Òпрела сам два пòвјесма.

пòврãз м 'уже, узица'. – Одрјéш тãј пòврãз!

поврãзача/ поврзача ж 'четвртаста ткана крпа са четири узице на ђ ошковима, за ношење хране на њиву', в. повезача. – У поврãзачу стàвѝм рãну и нòсим нà њиву. – В. поврсти.

пòврст[и] поврзем (р. прид. пòврзò -ла -ло) свр. 'свезати повразом'. – Поврзем пòврãзом поврзачу и тãкò нòсим, ù тòм, рãну.

пòглавãч м 'ткани предмет који се употребљава као узглавље, јастук'. – Јастук смо звãл пòглавãч.

пòдлан^нца ж 'мјера за дужину, ширина длана'. – Једна шãра бѹдѝ ò трѝ прѝста ширинѝ, ил пòдлан^нца, ил пѝдаљ, ако òш вѝћѝ.

пòдложниц^н м мн. 'двѝје дашчице ткалачког стана на којима стоје ноге'. – Кад ткãш, нòгама прѝтѝскаш пòдложникѝе.

пòкрòв м 'тканина за покривање мртваца'. – Нãбавла је сѝб пòкрòв јòш за живòта.

пòкрòвац -òвца м 'ткани коњски покривач'. – Нèко је скѝнò пòкрòвац с кòња.

пòл^нца ж в. клупица. – То је клуп^нца, ал мòш кãзат^н и пòл^нца.

пòњава/ пòњова ж 1. 'дугачак и широк комад тканог платна правоугаоног облика који се разастире у кревету испод покривача, плахта'. – Нãправѝ се крèвет и јèдно вр^нјеме стèрãто слãмѝ и одòзгò покрѝвало се пòњавòм, ко ђашап нѝкѝ. 2. 'грубо откан покривач, простирач'. – Прòстр^н пòњаву! – Ка сам и(х) шкòловãла, ѝстò сом жèнама ткãла пòњове што се стàвљајү по пòду.

Изр. бр̄до за по̄навe в. брдо.

по̄навeт"на ж аугм. од по̄нава. – Шт̄а ће т то̄лкē по̄навeтне?

по̄нав"ца ж дем. од по̄нава. – Пр̄дeт̄рла сам по̄навцу у вeр̄анди.

постeљина ж крeветна опрема'. – И к̄ажē, т̄ражӣ јeдан дoктор од то̄га (лана) да б̄удē постeљина: ђа̄шапe и свē.

пoткa ж 'попречне нити које се уткивају у основу при ткању'. – У ч̄унак се љмећē ц"јeв са пoткoм.

пoуткa ж в. потка. – А в̄амо oвō прeдеш, к̄ажē, прeдe се пoуткa.

пoчeт̄ак -тка м в. мустра. – Їдeш љзeт пoчeт̄ак и oтк̄аш с̄ам сeб, да ти б̄удē љстӣ ко oн̄ај.

прeгача ж 'дио женске ношње који се припасује преко кошуљка (в.) и носи се позади', уп. вертун. – Прeгача се припасаваала пoз̄ад, а вeрт̄ун нап̄р"јeд.

прeдвoструч[и]т[и] -им свр. удвостручити нити при мотању'.

прeд̄иво с 'пређа'. – Т̄акō с то̄ р̄адло ō тoм прeд̄иву, и то̄.

прeднē врат"ло в. вратило.

прeднē сапињаچه в. сапињача.

прeђа ж 'вунени, памучни или ланени конци, распоређени по дужини и састављени упредањем'. – Oнō пoсл"јe, мoраш га к̄у"ат, oн̄у прeђу у л̄укшији, у..., па и да се љб̄јeлӣ. – Прeђа је свē, кад" се опрeдe.

Изр. ц"јeпци за прeђу в. цијепци.

прeђ"ца ж дем. од прeђа.

прeпрeдат[и] прeпрeд̄ам несвр. и уч. према препрести, гл. им. -ање. – Прeпрeд̄ам т̄акō штo с̄астављам дв̄а краја в̄унē.

прeпрeд"ца ж прeпрeдeна прeђа'. – Прeпрeд"ца је прeпрeдeн̄а прeђа.

прeпрeст[и] -eдем свр. 'саставити двије или више нити предене вуне, конца и сл.'. – Прeпрeдeм в̄уну и плeтeм дeбeлē чарапке.

прeсл"ца ж 'дрвена направа на коју се приликом предења учврсти вуна'. – Па прeдeмо на прeслцу, ону, зн̄аш. Oко прeсл"цē се намoт̄ав̄а пoвјeсмo ил к̄уђеља.

прeст[и] прeдeм (р. прид. прē -ла -ло; трп. прид. прeдeн) несвр. 'упредајући, усукујући прстима или вретеном правити нити', гл. им. прeдeње. – Oнд̄а ч̄уп̄ај oнē кoноплe, нoс љ воду, к̄исели, т̄уцај, ст̄упe набијај, oт̄ари л̄ан oн̄ај па прeди...

п̄рња ж 'дугачки комад одрезане тканине, широк око 2 цм, од којег се ткају крпаре (в.)'. – Тк̄аш, на прим̄јер, шарeнце од п̄рњē. Нарeжeш п̄рње ō слабoга матријала, oнoга штo се вeћ љстрошӣ, то тк̄аш п̄рње.

прѣ"ца ж дем. од прѣа. – Рѣзала сам прѣце за ткѣт крпаре.

прѣст м (Г мн. прѣстиј̄/прѣст̄а) 'мјера за дужину'. – В. подланица.

прѣтенӣ -ā -ō 'који је од лана или конопље. – Нѣсла сам прѣтенӣ тѣрбу.

прѣтенӣна ж мн. 'свако ткање осим вуненог'. – Тѣд је ђеѣна прѣвита од прѣтенӣ.

прѣгастѣ ткање. – В. ткати.

прѣтак -тка м 'редак, скуп жица што долазе једна иза друге, у једној линији, низ'. – Ткаш јѣдан, два, три прѣтка, кѣл"ко жѣлиш.

прѣшуља ж конац, преѣа и сл. намотани у смотак лоптаста облика, који се може одмотавати у двије нити истовремено', уп. клуко. – Прѣшуљу мѣш одмотават са два краја.

рѣзбој м в. натра. – Ткал смо пѣнаве на рѣзбоју.

распрѣдат[и] распрѣдам несвр. растављати нити које су раније биле састављене'.

рѣуље рѣуља ж мн. 'врх у облику рашаља на мотки или колцу'. – Рѣшак ѣма рѣуље.

рѣшак рѣшка м в. матовило. – В. рауље.

рѣса ж (мн. рѣсе) 'нити које слободно висе на нечему (на бошчи и сл.) и служе као украс'. – Од црвенѣг мѣвеза шѣла бѣшчу и прѣв"ла рѣсе од свѣлѣ. На рѣсе дѣкат ил" пар"це нѣкѣ мѣтано.

рѣјѣткѣ брѣдо в. брдо.

рѣбац рѣпца м 'марама, четвртаст комад тканине за покривање главе'. – Та ѣсоба згрѣби од свѣкрвѣ онај рѣбац нѣзѣин, ѣсц"јѣпа на мѣлѣ комад"ѣ.

рѣда ж 'мека, кратка вуна'. – Рѣда је мѣкша, ал краѣна вѣна.

рѣжа ж в. шара. – Ђѣлим је ткѣт ѣд вунѣ, а пѣнаве су ткѣне од рѣзних матријала, са рѣзним рѣжама.

рѣно с 'количина вуне опишана од једне овце'. – Ђвца кад се ѣшиша, јѣдно рѣно. – Опѣр рѣна, а чѣпѣлке ако мѣш, ако нѣ мош...

рѣч"ца ж 'руковѣт'. – Стѣца се на тѣ, знаш, јѣдно, направѣ се вако стѣпа, и дѣље дрѣго дрѣжи, онај, звале се оне рѣч"це...

рѣчник -ѣка м 'пешкир (в.)'. – Дѣј ми рѣчник да ѣтарѣм рѣке.

с̄ап̄ѣт[и] с̄ап̄н̄ѣм свр. 'спојити дијелове одјеће (копчама, дугмадима и сл.), закопчати'. – Ко је м̄огућно, купи тр̄об̄ојницу и с̄ап̄н̄ѣ се њглицом на м̄арамцу.

с̄ап̄њат[и] -ѣм несвр. према сапети. В. сапињача.

сапињача ж једна од четири гредице које спајају бочне рамове (в. статве) на ткачком разбоју'. – На н̄атри су ч̄ѣтри сапињаче. Пр̄ѣдн̄ѣ су ўж̄ѣ, а зад̄н̄ѣ ш̄ӣр̄ѣ. На зад̄н̄у сапињачу се ст̄ав̄и к̄ам̄ѣн или н̄ѣш̄то т̄ѣшко, да н̄ѣ ск̄ач̄ѣ н̄атра кад се бр̄д̄лима удара̄. – Код зад̄н̄ѣ, доњ̄ѣ сапињач̄ѣ ст̄ав̄ѣ се д̄аске дв̄ије и на т̄о к̄ам̄ѣн.

Изр. пр̄ѣдн̄ѣ сапињаче сапињаче које су ближе ткаљи'; зад̄н̄ѣ сапињаче 'сапињаче које су даље од ткаље у односу на предње сапињаче'.

с̄аћ̄ка ж 'течност која служи за бојење тканина. – Па ф̄арбало се, н̄ѣк̄а је с̄аћ̄ка к̄упов̄ата.

саћикат[и] -ам несвр. 'бојити саћиком (в.)'.

сви́ла ж 'упреден конац свилене бубе који служи за прављење реса'. – В. реса.

с̄ивкаст -а Ђо 'боја материјала'. – В. бијел.

с̄ив -а -о 'боја материјала'. – Ву́на м̄оже б̄ити: ц̄рна, б̄'јѣла, ц̄рно-б̄'јѣла. С̄иво д̄об̄'јѣш ако је шар̄ѣна о́вца.

сл̄амар̄ца ж 'велика ткана навлака напуњена сламом на којој се лежи', уп. строжа. – Спа́вал смо на сл̄амарц̄.

сн̄о̀ва̀лка ж 'справа за снoвање пређе'. – Пр̄ѣђа се са сн̄о̀ва̀лк̄ѣ м̄о̀т̄а на вратло.

сн̄о̀вати[и] сн̄у̀ј̄ѣм несвр. 'навијати пређу за ткање', гл. им. -ање. – Н̄ѣко је зн̄а̄о сн̄о̀ват, ја н̄исом зн̄а̄ла.

снoв̄а̄ч̄ца ж в. снoвāлка. – В. основа.

сн̄у̀так -тка м 'затегнути конци основе кроз коју пролази потка (при ткању)'. – П̄о̀тка пр̄о̀лази кроз сн̄у̀так.

спр̄ѣст[и] спр̄ѣдем свр. в. опрести. – Јеси л спр̄ѣла к̄у̀ђ̄ѣљу?

ср̄ца̀да ж в. зидњак. – Изв̄ѣзе се ср̄ца̀да и ст̄ав̄и изнад кр̄ѣвета.

ст̄ан м (А ст̄ану; мн. ст̄анов̄, Г ст̄ан̄о̀ва̄) в. натра. – Ба̀ба је њмала ст̄ан и тк̄ала.

ст̄а̀тве ж мн. 'бочне странице ткачког разбоја'. – Врат̄'ло је на ст̄а̀твама.

стр̄о̀жа ж 'велика ткана навлака напуњена перушином на којој се

лежи', уп. сламарица. – На̀чија се пèрушнè, истргá се, па се стáви тудека̀, у тè стрд́же. И тó смо стèрáл, ни́је бíло јòги ко са̀да.

стўпа справа за набијање лана и кудјелје'. – Стўпа је била на̀правита као нèка̀ кла̀да, и ўрезáн ðнò, ðни́, као зўб", звáл се. И тў се стўца̀...

стўпат[и] -áм несвр. 'туцати у ступи лан, конопљу', гл. им. -áње. – У стўпи смо стўпáл лán, кòнопљу...

стўцат[и] -áм свр. 'туцајући уситнити, истуцати; разбити, размрскати'. – Онда пòсл"јè, звáла се стўпа. Стўца̀ се на̀ тó...

сўкат[и] сўчèм несв. 'завијати, упредати у једну нит неколико нити вуне, памука и сл. ', гл. им. -áње. – Сўчèм вўну, па ћу плèст.

сўкно с 'дебела вунена ваљана тканина за сељачко одијело и одјевне предмете'. – Òнда, йстò смо, йстò смо прáвли од ова̀ца̀, прèли па ткáли, звáло се сўкно.

тàра ж в. натра. – Ткàл смо на тàр.

тйнта ж 'мастило плаве боје, за фарбање'. – Фáрбал", тйнта – да б" дò-бил" плáвкасту бòју. Сирòт"ња то рáд"ла. Брзо се испíрало искўва̀вањем.

ткàн"ца ж 'ткани појас украшен перлама'. – Ткàнца је кò кàиш, ширòко зà три прста, и на̀правито од ситни́је һйñђу̀ва.

ткàт[и] -áм несвр. 'укрштањем и сабијањем конаца израђивати тканину на разбоју', гл. им. ткање. – Ткáм крпаре, ткáм пòњове, ткáм б"јèљове, дòнесу̀ жèне да ја ткáм.

Изр. кòцкастò ткање 'ткање са шарама, мотивима у облику коцке', прўгастò/ пшйбастò ~ 'ткање са шарама и мотивима у облику пруга'. – Шйбастò ткање ил прўгастò, йстò, у прўге, кòцкастò, у кòцке.

ткйво с 'оно што се тка: основа и изаткани дио'. – В. брдо.

тòрба ж 'врећица која се обично носи на раменима или у руци'. – Йстò сам рáдла и тò, тòрбе онè што с дòсад нòсите. Тò сам ја ткàла жèнама.

тòрбáк м 'вунена или ткана торба коју људи носе о рамену'. – У тòрбáку сам ймала буђèлар.

трўба ж 'ваљкасто намотана тканина'. – Сачўвала сам двй́је трўбе пò-њавè.

ћашап м (Г мн. һàшáпá) в. плата. – Ткàла сом һàшапе, дèбелè, од лàна и кòнопáља.

һйлим м 'прекривач изаткан од вуне са разним шарама. – И пòсл"јè сом... ткáли һйлиме од вўнè, йстò һйлим, па оно свè фíно шáрáш и ткáш.

Изр. бр̀до за б"јéљове и ћилиме в. бр̀до.

уб"јéл"т[и] ўб"јéл̄им свр. в. избиијелити. – В. лукшија.

ув̀д[и]т[и] ўвод̄им несвр. 'провлачити нит кроз бр̀до', гл. им. ўвоћéње.

уд"јéват[и] ўд"јéв̄ам несвр. и уч. према удјети. – Већ пéт минўт̄а ўдјéв̄ам к̀днац ў иглу.

ўд[јe]т[и] ўд"јéм свр. в. ућети. – Покўш̄ав̄ам ўдт к̀днац ў иглу, ал нé вид̄им.

ўћет[и] ўћен̄ем свр. 'увићи кроз нешто узано, протурити; ставити'. – Не м̀г ўћет к̀днац ў иглу.

ўпрта ж (обично мн.) 'конопац, каиш који држи торбу или ранац на лећима'. – Састави се нéколк̀ краћéв̄а вўнé и направé се ўпрте за ташну.

упрт̄ач -áча м в. упрта. – Упрт̄аче ст̄в̄им прек̀ рамена и н̀с̄им т̀рбу.

усу́кат[и] ус̄уч̄ем свр. 'упрести у једну нит неколико нити вуне, памука и сл.'. – Ус̄уч̄ем дв̄а краја да бўдў дéбљ̄и чарáпц.

ўрезниц[и] ж мн. 'остатак основе који на крају отпадне'. – Осјéчеш ону прéћу и д̀но што д̀стане на вратлу, то с ўрезници. Кад нéшто к̀рпе жéне с̄а т̄им се слўже.

утр̀дструч[и]т[и] -им свр. 'утр̀дстручавање нити при мотању'.

ф̄арба ж в. боја.

ф̄арбат[и] -ам несвр. в. бојити, гл. им. -ање. – За Ћскре ф̄арб̄амо јáја.

ф̄ата ж 'памук који се преде'.

ф̄ерт̄ун -ўна м в. вертун.

фигўра ж в. шара. – Ѐвер̄ало, ш̄арало у р̄азнé фигўре.

ц"јéв -и ж 'мали дрвени ваљак, калем на ткачком разбоју на који се намотава пређа'. М̄ама сјéд̄и, тк̄а, а ми м̀т̄амо ц"јéв.

ц"јéпат[и] ц"јéп̄ам несвр. 1. 'ударајући чим општрим растављати на дијелове по дужини'. – Ум̀рла сам се, цјéпала сам др̄ва. 2. 'кидати у комаде', гл. им. -ање. – Цјéп̄ам к̀рпе на с̄итнé ком̄ад"ће.

ц"јéпци м мн. 'дрвени штапови као дијелови разбоја'. – Ѐмајў ц"јéпци за н̄ите и ц"јéпци за прéћу.

Изр. ~ за н̄ите дрвени дио нити (в. н̄ити) за који се причвршћује дио израћен од конца'; ~ за прéћу 'два танка дрвена штапа која се постављају

у основу између задњег вратила и нита'. – Цјџпц" су двјије тџнкџ дрвенџ окрџглице. Прџвлачџ се на рџзмаку од пџтнџс, двџес цџнтџ у џснову, џдмџ иза врат"ла на кџјџм је нџмотџна џснова.

чџкшире чџкширџ ж мн. 'мушке панталоне'. – Мџшкџ су нџсл чџкшире.

чџкрк м 'направа за намотавање предива на цијев (в.)'. – Прџђџ се чџкрком намџтџ на ц"јџв.

чџшљџра ж 'радионица за чџшљџње вуне'. – Кад џмџмо врџмена и мџремо, и џмџ кџ, џднџсџ (вуну) на чџшљџру.

чџшљџт[и] -џм несвр. 'развласавати на влакна вуну', гл. им. -џње. – Вџну сам чџшљџла рџкама, па прџла и плџла.

чџвијџ ж (Г мн. чџвијџџ) 'дрвени или гвоздени клин'. – Ё руп"цу се стџви џксер ил нџкџ чџв"ја.

чџпџљџц" м мн. 'вуна лошег квалитета'. – Чџпџљџц" су сџтна, сџтна вџна, за прџглавџке.

чџунак -нка м 'покретни дио ткачког разбојџ, направа од тврџог дрвета у облику чуна, у којџ се умеџе калем (в. цијев) са потком'. – Чџунак слџжџ за пробџциџвање. У чџунак се стџви ц"јџв.

шџра ж 'мотив на тканини' (уп. ружџ, фигура). – Ёверџто, а ткџто и џвџкџ, кад су шџре дрџкчијџ. Кџжџ: иверџ пџњава, прџви шџре на пџњавама.

шџрат[и] шџрџм несвр. 'правити шаре (в. шара)'. – Ёверџло, шџрџло у рџзнџ фигурџе.

шџрџн"ца ж 'шарена поњава, простирка'. – Ткџш, на прџмјер, шарџнце од прџњџ. Ёверџнџ поњава су шарџнце.

шврџка ж 'дрво просјечено у облику машица (тј. пинцете) на предњем вратилу, кроз којџ се увлачи шврџкац (в.)'. – Шврџка слџжџ за затџзање џткџнџг.

шврџкац м 'мања дрвена летва с више рупа којџ се увлачи кроз шврџку (в.) на предњем вратилу и фиксира га'. – Шврџкац џдџ кроз шврџку и џмџ нџ себ" рџп"це да се мџже мџњџ ил јџчџ затџгнут ткџво. Ё руп"цу се стџви џксер ил нџкџ чџв"ја.

шџбџстџ ткџње – В. ткџти.

шџшџт[и] шџшџм несвр. 'одсијџцати, скидати руно са оваца'. – У прџљеџе шџшџмо џвџце.

штџп штџпа м 'дугачко дрво којџ се увлачи у отвор задњег вратила и не дозвољава да се основа сама џмотџ'.

Текстови

Ќнда, пѡчѡла сом о тем кѡноплѡма и лѡну. Ќнда, ка се пѡк^нсели, стѹца се пѡ ступѡм. Стѹпа је била нѡправита као нѡка клѡда, и ѹрезан^н ѡно, ѡни, као зѹб^н, звѡл се. И тѹ се стѹца. Ќнда, пѡ трлцѡм се ѡтарѡ. Па грѡбен^н су били ѡсто нѡправити као о дрѡвета, ил о нѡкога рѡга, штѡ ја знам чѡјега. Па, нѡправити зѹпци и тѹ стѡвите, с тѡјем је грѡбенѡто. Ќнда нѡ преслцу, па сом прѡла, и кад опрѡдем, онда фѡно ѡперѡм, ѹб^нјелим ѡно и смѡтам, и ѡснѹје се. Нѡко је знаѡ снѡват, ја нѡсам знаѡла. Ќднесѡм, и ѡснѹје, и нѡвје се на, вратло је звѡло се, што се нѡ онѡ нѡвија. И стѡви се нѡ натру. Натра је била нѡправита о дрѡвета. Имала је вратло и брѡдо и нѡте. И ѡнда, тѹ сом ткѡла пѡѡове за покрѡвање. Нѡсмо ѡмал ми јѡрганѡ. Сѡмо смо ѡмал пѡѡове од, ѡсто од кѡнопѡлѡ и од лѡна. Прѡле се, звѡле се кѹч^нне. Тѡ се прѡло на витл^нѡ. Витлѡ, ѡсто нѡправит о дрѡвета. Па се нѡ онѡ прѡло. Сад не мѡг т рѡѡ штѡ је, сам знам т рѡѡ да је нѡправито о дрѡвета. И тѡ се прѡло. Ќнда, ѡсто сом тѡ ткѡла. Ткѡла сом вѡш нѹтарнѡи, и ѡсто, дѡец сом ткѡла лѡче и капѹте. Па шѡла, ѡднесѡм кѡд некѡ шнѡјдерцѡ, па сѡшје. Ќфарбам оне лѡче и капѹте и такѡ с тѡ нѡсли. Па, фѡрбало се, нѡка је сѡѡ ка кѹповѡта. И ѡгѹлимо кѡрѡ од јѡшике, и тѡ скѹѡмо. И тѹде ѡфарбал, с тѡјем, мѡесто бѡје. Није било ни оне бѡје ни фѡрбе. И такѡ да с^у м^н тѡ нѡсли чѡк и дѡца ѹ шкѡлу. Ќнда, ѡсто смо, ѡсто смо правли од овѡца, прѡли па ткѡли, звѡло се сѹкно. Па нѡсли, биле ѹ Крупој гѡре, нѡкѡ, звѡле се стѹпце. Па се тѡ, ѡн нѡправѡ и сѡш^нје се, звѡле се ѡљне тѡ ил капѹт^н, нѡѡ вѡзѡ. Па, тѡ је изглѡдало скѡром ко штѡф. Сѡмо дебеѡ, као дебели штѡф. Ќнда јѡш, ѡсто, са тѡм кѡром ѡфарба се и било фѡно ка се сѡшје, као ѡбичнѡи капѹт^н сѡда. Тѡ је од вѹнѡ правито, од овѡца ѡнда. Ќсто смо прѡл, па смо ткѡл од овѡца, звѡл се билѡв, ѡсто прѡл. За покрѡвање, бјељ.

Е није било ни нѡмјештаја ко сѡда, него крѡвет нѡправи се. Ќзмѹ се тричѡтри дѡске, и нѡправито, и дѡље пѡтподито, и јѡдно врѡеме стѡратѡ слѡмѡ, и одѡзгѡ ѡшап нѡки што се ѡткаѡ од кѡнопѡлѡ и од лѡна. И покрѡвало се са пѡњавѡм, ѡсто од кѡнопѡлѡ и од лѡна. А кѡсније смо ѡсто шѡли од ѡније ѡшапа, звѡле се стрѡже. Нѡчија се пѡрушнѡ, ѡстрга се па се стѡви тѹдека, ѹ тѡ стрѡже. И тѡ смо стѡрал, није било јѡги као сѡда.

Љубица Савић, рођена 1921.

На натри смо рѡдл, ткѡл смо. Прије бѡи онај лѡн и кѡноплѡ. Па тѡ фѡно пѡсијѡш, па се на онѹ натру стѹче, на онѹ стѹпу. Стѡви се нѡприје почѹпа се, па се ѡгребе сѡеме од лѡна. И од кѡнопѡлѡ ѡсто такѡ. Ќгребѡш сѡме, а то ѡставиш за дрѹгѹ гѡдну. А тѡ ѡднесѡш ѹ вѡду па се тѡ кѡсели. То

онај лан, ђнај остатак кисели. Онда пђслијѐ, звала се стѹпа... Стѹца се. Тѐ је нѐбѐјнца дѐбра. Ђнда под трлцу, па је ђтарѐш, па грѐбене изгрѐбѐнат, па нѐ прѐслцу, опрѐдеш фино и нѐвијѐш на... Ђдѐш тѐмо код онога што нѐвија и на нѐтру. Ткаш, на примјер, шарѐнце од прѐѐ. Нарѐжеш прѐѐ ђ слабѐга матријала, ђнога што се вѐћ истроши, тѐ ткаш прѐѐ.

Слободанка Бабић, рођена 1937.

Ђнда сом ткала, сијала лан, сијала кѐнашље, тѐ и... Нѐсла ѹ воду, кисела. Ка се пѐкисели, кад бѹднѐ пѐтнѐст данѐ у вѐд, ђнда извадим, па ђнда сѹшим па тѹцам, па тарѐм, грѐбѐнам, прѐдем. Зѐвнѐм цѹра, дѐђѹ, пѐмогнѹ ми из сѐла, и мѐја дјѐца, и такѐ. Ђнда нѐставим ткѐт. Ткам кр-паре, ткам пѐѐове, ткам бјѐљове. Дѐнесѹ жѐне да ја ткам. Ткам ћилиме. Ѐсто сом радла и тѐ, тѐрбе онѐ што с дѐсад нѐсите. Тѐ сом свѐ радла... Тѐ сом ја ткала жѐнама. Дѐнесѐ: „Ѐткај.“ И ђне мѐн тѐ плѐтѐ. Бѐме, нѐкоја, или жѐтом, или парѐм, или ми дѐђѐ нѐшто помѐћ ураѐт, и свѐ јѐдно с дрѹгијем...

Ми имѐмо ђвце. Па ѹзмѐмо маказе, ђшишамо у прѐљеѐе, прѐ Бѹрђѐв дан, ил пѐ Бѹрђѐвѹ дану кад пѐчнѐ пригријаваѐ, и ѐто такѐ, у мају мјѐсѐцу. Ошишамо. Вѹну фино пѐкиселимо. Пѐкиселимо и ђперѐмо фино. Оперѐмо, ђсушим. Кад имѐмо врѐмена и мѐремо, и имѐ кѐ, ђнѐсѐ на чѐшљару. Та чѐшљара имѐ машинѹ кѐја кѐ да грѐбѐнѐ на грѐбене. Ако нѐ мере се ђнѐјѐт, ја ишчѐшљаѐ рѹкама, па опрѐдем и плѐтѐм. Опрѐдем, имѐм прѐсцу и вртѐно на кѐјѐ прѐдем. А није машинѐ, него прѐслца и вртѐно. Опрѐдем кѹђѐљу вѹнѐ и ђндѐр смѐтам лјѐпо, и нѐкада оперѐм ђпѐ, ако је жуѐта вѹна. Ако није жуѐта вѹна, и имѐм врѐмена, и мѐг, ја плѐтѐм нѐкѐ. Плѐтѐм шарѐнѐ приглаѐвке ак имѐм. Нѐма сѐд, прије је бѐло фѐрбање. Ѐфарба вѹну, па вѹнѐм. А сѐд вунѐце, па пѐм"јешам, и шарѐм приглаѐвке шарѐнѐ. И чѐрапе плѐтѐм рсто: мѹшкѐ, жѐнскѐ. Дѐ пѐ нѐгѐ мѹшкѐ, и такѐ и жѐнскѐ, и приглаѐвке, и ђ тѐга такѐ радѐм. Прије је бѐло: ткај бјѐљ да се пѐкрѐивѐ, а сѐда – прѐви се јѐрган. Нѐправи се јѐрган и мѐтнѐ се вѹна. И тѐ је тѐпло и дѐбро, и мѐтнѐш навлаку, и чѐсто, и свѐ. А прије ткаѐм бјѐљѐв. А сѐд је ово маѐло бѐљѐ.

Милева Јекић, рођена 1912.

Литература

- Марковић 2006: Јордана Марковић, Ткачка лексика југоисточне Србије, Филозофски факултет, Ниш, 2006.
- РСМС: Речник српскохрватскога књижевног језика, књ. 1–3, Нови Сад – Загреб, МС–МХ, 1967–1969, књ. 4–6, Нови Сад, МС, 1971–1976.
- РСАНУ: Речник српскохрватског књижевног и народног језика, књ. 1–16, Београд, САНУ–ИСЈ, 1959–2001.
- Савић 1998: Биљана Савић и Дијана Савић, Из лексике Великог Блашка (код Бањалуке), Прилози проучавању језика 28/29, Нови Сад, 1997/98.
- Црњак 2006: Дијана Црњак, Терминологија куће и покућства у Лијевчу пољу и Жупи, Филозофски факултет, Бањалука, 2006.
- Црњак 2007: Дијана Црњак, Терминологија овчарства у околини Лакташа, Српски језик, XII/ 1–2, 2007, 367–391.
- Црњак 2009: Дијана Црњак, Називи ограда и њихових дијелова у Лијевчу пољу и Жупи, Годишњак за српски језик и књижевност, година XXII, број 9, Филозофски факултет у Нишу, Ниш 2009.

Biljana Savić

FROM THE WEAVE TERMONOLOGY OF THE VELIKI BLAŠKO NEAR BANJALUKA

Summary

The paper presents a dictionary of lexemes from the field of weave terminology noticed in the speech of Veliki Blaško near Banjaluka. In Serbian dialectological lexicography there are not papers on this issue from this territory.